

Imaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

Ostra razprava v senatu o vojnem davku.

Malopridni soprog povzročitelj samomora svoje žene.

BURŽOAZNI POLITIČARJI SE DAJEJO MED SEBOJ. — PARNI KOTEL JE ZLETEL V ERAK — MORILCO PRILJET. — V DNOVIH PASJE VROČINE SE GODE NAJBOLJ OUDENI DGOODKI. — PONESEBEN BOP? — ZADNJA ŽETEV IZ VODOVODNEGA PREDORA SPRAVLJENA NA SVITLO. — RAZNI UMORI, AVTOMOBILSKE NESREČE IN NAPADI.

Železniški defektivni streljajo na sedemletnega otroka!

Eureka, Cal., 24. avgusta. — Včeraj jutraj je bil tukaj čutili najmočnejši potres od aprila leta 1906, ko je potres razjedal San Francisco. Prebivalci so prestrašeni bežali na ulice.

Washington, 24. avgusta. — Železničarji so poslali ultimatum in zahtevali odločno odgovor v teku 48 ur, če ne bo splošna železničarska stavka.

Washington, 23. avgusta. — V senatu je včeraj pričela razprava o vojni davčni predlogi, ko je bila baselnska predloga zopet odložena s 32 glasovi proti 23.

Vdebatu o davčni predlogi, pri kateri gre za \$203,000,000 dohodkov, je prišlo do ostrih nasprotov med republikanskimi in demokratskimi senatorji. Republikanci so govorili v imenu ljudstva (!) in se protivili, da se "ljudstvu" nalože nova bremena.

Senator Penrose je kar odprto povedal, da se naj davek, ki se ga oče dobi na ta način, da se oblačni profit tovarnarjev, ki izdelujejo strelivo, briše in naj se uvede visoko colnino na uvoz.

Ljudstvo je lahko hvaležno senatorju, da odprto govori, kadar nastopa velekapitalistične interese, ker ne skriva, da ne zastopa ljudskih interesov.

Chicago, Ill., 23. avgusta. — Več malopridnež je soprog Angeline Zerkunas, ki je včeraj blizu kostu Grand Ave skočila v reko. Angeline je bila šele tri mesece oženo. Pred par tedni jo je njen malopridni soprog pregovoril, da ji dala knjižico z njenimi prihranki \$250 prepisati na njegovo ime.

V ponedeljek jutraj je zapustil dom, pa se ni več vrnil. Nič dobrega sluteti je šla Angeline z njenim bratom na banko, kjer je izvedela, da je bil njen sum opravičen. Soprog je dvignil denar in njim izginil.

Angeline je čutila, da postane mati, pa je obupala. Zavezala si je oči z robcem in skočila v vodo. Tako je nekdo skočil v čoln, da jo reši, a preden je prišel do nje, se je pogreznila.

Danes dopoldne so jo potegnili v vodo.

Chicago, 23. avgusta. — 7letni Stefan Ruzek, stanujoč na 8733 Hurley Ave., je včeraj pobiral preprogo na tovrstnem kolodvoru Baltimore and Ohio železniške družbe. Pobiral je odpadke, ki se streljajo z železniških voz pri premikanju, da svojim siromašnim družinam pomaga nositi težko življenjsko butaro.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

Železniški kralji zahtevajo koncesije.

Železničarjem prebuda obojavljanje železniških magnetov.

Doktorski trust moče odstaviti iz hiš na ulice.

Sporazum bliso?
Washington, 23. avgusta. — Organizirani železniški uslužbeni dobe osemurni delavnik, ampak zmaga ne bo tako sijajna, kot se je pričakovalo v začetku.

Predsedniki železniških društev so sklenili, da sprejmejo predlog predsednika Wilsona pod gotovimi pogoji, ki naj tvorijo le podlago za nadaljna pogajanja. Pogoj sta sledeča:

1. Predsednik se obveže, da porabi svoj vpliv v interesu železniških društev, če se dokaže, da je valed uvedenega osemurnega delavnika treba povišati cene za pravažanje tovorov.
2. Kongres naj sprejme potrebne zakone, da se vobodoje spopadi med železniškimi družbami in železniškimi uslužbenci uravna s skozni razsodišča.

Prvi pogoj je jasen in ima namen troške za osemurni delavnik naprtati ameriškemu ljudstvu, da ostane profit nedotaknjen. Če ljudstvo plača račun za osemurni delavnik, nimajo železniški kralji nič proti temu, če se ga uvede.

Prisilna razsodišča imajo namen vzeti železniškim uslužbenecem pravico do štrajka. Gospodje železniški kralji vedo, če se postavijo železniškemu kraljem opleniti železniške uslužbence za pravico do stavke, da se jim ni treba bati organizacije železničarjev, če se spopadi odločijo pričnejo razsodišče.

V Avstraliji, kjer so razsodišča obvezna, se delavci britko pritožujejo, da proglašajo razsodbe v prilog podjetnikom.

Ko so predsedniki storili svoje sklepe, so poslali delegacijo k predsedniku. Predsednik je delegaciji odgovoril, da je prepričan, da bo trgovska komisija povišala tovrstno, če se valed uvedenega osemurnega delavnika obratni stroški izdatno pomnože. Ko so se zastopniki železniških kraljev prepričali, da bodo odvalili stroške za osemurni delavnik na ljudstvo, so povedali predsedniku, da žele, da se uvede stalna komisija, ki naj rešuje vsa vprašanja, ki se rode iz osemurnega delavnika.

Predsednik je baje pritril zastopnikom železniških društev.

Železničarji so se naveličali čakati.

Washington, 23. avgusta. — Železniškim uslužbenecem je pričela potekati nit potrpežljivosti, ko vidijo, da železniški kralji zavlačujejo stvar z lepimi govorancami.

Na dopoldanski seji je manjšina zahtevala, da se prične takoj z akcijo. Neki delegat je vzkliknil: "Meni se zdi, da železniške družbe igrajo steno igro s predsednikom, ki so jo igrali mesece z nami. Utruditi nas hočejo in železničarji postajo nezadovoljni s celo akcijo."

Zadnje sredstvo izkoriščevalcev.

St. Louis, Mo., 23. avgusta. — Valed trmoglavosti delodajalcev so se razbila pogajanja z zastopniki razvažalcev mleka. Delodajalci so prosili za sodniško prepoved, ki štrajkajočim razvažalcem prepoveduje stati blizu hiš, v katere oddajajo mleko, in govoriti s stavo-kokazi.

Delodajalci upajo, da s sodniško prepovedjo zlomijo štrajk. Tako so že večkrat računili delodajalci in so se tudi večkrat zmotili.

Štrajkajoči razvažalci zahtevajo 18 dolarjev plače na teden, delodajalci jim pa ponujajo le \$15 na teden in 2 odstotka provizije.

Obsojeni podjetniki.

Chicago, 23. avgusta. — Fabrikantje v Chicago ne dajo dosti za zakon za varstvo otrok. Tovarniški nadzornik Oskar F. Nelson je

Najhujše klanje divja na Balkanu.

Na vzhodu in zapadu tečejo potoki krvi radi par jardov ozemlja.

NA BALKANU ZMAGAJO BOLGARI IN ZAVENIKI? — ROMUNJA JE SE NEODLOČNA. — TALJANSKI KRALJ JE BIL ZOPET ZA REKLAMO V GORICI. — LETINA NA POLJSKEM JE DOBRA. — V ANGLIJI DOBE LISTKE ZA KRUH IN UVEDENJE SE POSTNI DNEVI. — MERIŠKE SPORNE ZADEVE SE URAVNAJO SE PRED VOLITVAMI.

Poročila o praski na morju si nasprotujejo.

ZADNJE VESTI.
Berlin, 24. avgusta. — Brezskidno prek Sayvilla, N. Y.) — Trgovska potapljača "Deutschland" je pripelala včeraj v ustje Vesere. Odplula je dne 2. avgusta iz Baltimore in ušla sovražnim ladjam, ki so prekale nanjo.

London, 24. avg. — Južno od Thiepvala so angleške čete osvojile 200 jardov nemških strelskih jarkov.

Berlin, 24. avgusta. — Val angleški napadi med Thiepvalom in Pogiersem so ponesrečili.

SPLOŠNI POLOŽAJ.

Balkansko bojišče je še vedno središče pozornosti v krvavi Evropi. Obenem je pozorišče presenečen, ki sledijo drugo drugemu, čimbolj se razvijajo vroče bitke na grškem ozemlju.

Iz zadnjih vesti je razvidno, da divja strašna bitka na celi 150 milj dolgi fronti od Kavale ob Egejskem morju do pustih hribov v Albaniji; v tej bitki se več ne igrajo samo prednje atraje, temveč so v ognju glavne armade desetih narodnosti, ki se bitje na raznih točkah, medtem ko grška vojska z velikimi gnjevom, kako vojna podira njena mesta in vasi. Poročila iz Sofije govore le o zmagan avstro-nemško - bolgarske armade na obeh krilih in o vspenem odbujanju napadov v centru; Solun pa povdarja, da rinejo naprej angleško - francoski - rusko - srbsko - italijanske čete v centru in odbijajo napade na obeh krilih. Bolgari so včeraj baje okupirali trinajst vasi in mest in zavezniki baje prehajajo čez reko Strumo. London pravi neuradno, da prihajajo ruske čete v Solun še od 31. julija in angleška cenzura da je spretno zakrila ta dogodek do včeraj, ko je milostno dovolila, da svet strmi nad to novico. Ruska armada v Solunu baje že šteje 80.000 mož. Dalje pravi London, da ima vrhovno vodstvo nad avstro - nemško - turško - bolgarsko armado nemški maršal Mackensen, kateri je prevzel Srbijo lansko jesen in ki je bil po mnenju Londona pred kratkim postavljen vrhovnim poveljnikom nemških armad na Francoskem. Pozornost pa vzbuja tudi Grška. Krvavi dirindaj se godi na grških tleh — dasiravno Grška ni v vojni. Kaj bo storila Grška? Nekdo je poročal, da sta dali Nemčija in Bolgarska pismeno garanciji Grški, da njune armade ne bodo invadirale okrožij Kavale, Dvane in Seresa, toda dotična garancija je morala tudi biti "krpa ničvrednega papirja," kajti danes vidimo, da Bolgari hite na vso moč proti Kavali in v Seres. Vest se zdaj glasi, daje prebivalstvo v tej krajih (grška Makedonija) vzelo stvar v svoje roke in se misli upirati Bolgarom brez oziroma na to, kaj poreda vlada v Atenah. V okoliših Seresa so se včeraj vršili krvavi boji med Bolgari in grško gartizijo, ki je dobila pojačenje oz. rezervistov v okoliših. Vse to kaže na komplikacije, iz katerih se bo Grška težko izmotala.

BALKANSKA FRONTA.

Francoski poročilo.
Solun, 23. avg. — Včeraj se je nadaljevala bitka na vsi fronti zavezniške armade. V centru so francosko - angleške čete silno bombardirale bolgarske pozicije na obeh straneh Doiranskega jezera in naša infanterija je osvobodila južno pobočje Belaških hribov. Zapadno od Vardarja so okupirale naše čete višine blizu Ljunnice in obdržale pridobljene pozicije na vsi črti kljub ljutim sovražnim protinapadom. Srbska armada nadaljuje svoje prodiranje v hribovitim okrožju med rekama Karno in Moglenice. Sovražnik je na obeh krilih pod kazni ogromnih izgub potisnil nazaj naše prednje posadke. Na desnem koncu črte so se naše čete, ki so 20. t. m. napadle skoraj eno divizijo močnega sovražnika zapadno od Seresa, umaknile k Strumi. Zavezniki imajo v svojih rokah vse mostove na reki. Na levem koncu so Srbi po vroči dvo-dnevni bitki reokupirali svoje glavne defenzivne pozicije v okoliših Ostrovskega jezera.

Angleško poročilo.
Solun, 23. avgusta. — Položaj na doiranski fronti je neizpremenjen. Na Strumi smo razdajali most pri postaji Angista. Naša konjenica je v zvezi s Francozi iztaknila sovražnika na ozemlju med Seresom in Savžakom. Naša artilerija je ustavila in razpršila sovražno posadko, ki je prodirala proti mostu v Koprivi. Dalje je razpršila Bolgare pri Kamarjanu in Cavdarmahu, kjer so začeli kopati jarke.

Nemško poročilo.
Berlin, 23. avg. — Vse srbske pozicije na Planini in Balkanci so osvojene. Napadi se nadaljujejo. Sovražni protinapadi so bili odbiti v okoliših Moglenice in Dzemnat - Jere. Med Butkovo in Tahinskim jezerom smo pogнали francoske čete čez Strumo in dalje proti iztoku - Smiljnico. Hribovje Planino - Smiljnico.

(Nadaljevanje na 3. strani, 1. stopes.)

Poročila o Romunski, da bo "vsak čas" v vojni, se zdaj trdovratno ponavljajo. Doslej so taka poročila prihajala le na vsaka dva ali tri mesece in sicer navadno iz Londona, ali pa iz Svize, da se je lepje glasilo, — toda zdaj pa prihajajo že vsak dan in tudi Berlin ne jemlje več teh novice za šalo.

Chicago in okolica: Jasno in topleje v četrtek; v petek jasno in nekoliko hladneje.

Illinois: Lepo vreme v četrtek in petek; gorkeje v četrtek v južnovzhodnem delu.

Temperatura v Chicagu: najvišja 74, najnižja 62 stopinj.

VREME.

Narodna: Sedmice drava (lova) ...

Naslov se vna, kar ima slika s likom "PROSVETA"

3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

"THE ENLIGHTENMENT" Organ of the Slovene National Benefit Society

Owned by SLOVENE NATIONAL BENEFIT SOCIETY

Advertising rates on agreement

Subscription: United States (except Chicago) ...

Address: "PROSVETA" 3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Srednjoveški zakoni ne spadoje v vek pare in elektrike.

Pred nekaj leti je državna legislatura države Alabama sprejela zakon, ki je določal, da sme gospodar obdržati delavca, ki je z njim napravil pogodbo, dokler se mu poljubi. Zakon je sankcioniral srednjoveško tlačanstvo in seveda prizadeti so bili le proletarij, ljudje, ki morajo prodati svojo delovno moč, če hočejo živeti. Po tem zakonu je gospodar lahko prisilil pridnega delavca, da je delal zanj, kadar je bilo povsod dosti dela, za plačo, ki ni odgovarjala storjenemu delu. Odpuštil je lahko delavca, kadar gozpodarske razmere niso bile ugodne in ni se bilo treba brigati zanj, četudi bi umrl lakote. Spodil ga je lahko, če je zbolel ali ponorel na delu; postavil ga je lahko na cesto, če mu je delovna moč prišla pešati valed starosti. Vse ugodnosti so hile na strani gospodarja, na strani delavca nobene, bil je tlačan v pravem pomenu besede.

Razume se, da se tak zakon, ki je bil pravi napad na človeške pravice, ni mogel vzdržati. Proti njemu se je dvignil vihar v ljudstvu in ko je končno stvar prišla pred najvišje zvezno sodišče, ga je sodišče proglasilo neustavnim.

Najvišje zvezno sodišče je s svojo razsodbo izreklo, da taki zakoni spadajo med staro šaro. Razsodba najvišjega zveznega sodišča je bil migljej vsem staričinam s srednjoveškimi nazori, ki sede v kongresu, legislaturah in občinskih zastopih in imajo moč delati za ljudstvo postavbe, da je doba minila, ko so mogoci in gospodarji lahko uklepali ljudstvo v take postavne verige. Kljub tej jasni razsodbi je mestni svet v Annistonu, v Alabami, sprejel mestno odredbo, ki označuje nezadovoljnost za hudodelstvo.

Starine, ki sede v mestnem svetu v Annistonu, sicer dovolijo, da sme delavec pustiti delo, kadar ga je volja. Za vzdrževanje tlake so mestni modrirani pogrnulati nekaj drugega. Če se n. pr. dve ali več oseb dogovori, da hočejo vsaki drugi osebi, trdkni ali korporaciji preprečiti postavni biznis, ali se vmešati vanj, potem naj se vsako osebo, če se jo spozna krivi, obsodi na šest mesecev trdega dela na ulicah v Annistonu.

Kajne, mestna odredba je jasna in pove, kaj se hoče doseči z njo. Če delavec prigovarja drugim delavcem, naj se organizirajo, da bodo dosegli boljše delovne razmere, višjo mezdlo ali več ugodnosti od delodajalca, je zornik, ki se ga naj kaznuje s trdim delom. Gospodarji lahko trgajo delavcu plačo, mu naprtijo več ur dela, in vendar niso storili nič kaznjivega.

Mestna odredba v Annistonu ima očividni namen obdržati delavce v tlačanstvu, zaeno jih pa oropa svobode govora in koalicijskega prava, torej pravice, ki so zajamčene v ustavi Združenih držav.

Nepotrebno je povdarjati, da ho mestna odredba Annistona, če pride pred sodišče, priznana neustavni in vržena na gnojišče, kjer trohne take srednjoveške postavne in odredbe. Annistonska odredba je značilna, ker nam odpira dušo gospodarjev v južnih državah, in obenem dokazuje, da morajo delavci vedno biti na straži, če nedejo biti oropani pravice, ki so jih izvojevali v teku let v hu-

dih bojih in zanje doprinali tudi žrtve. Gospodarji v Annistonu, Alabama, spadajo med srednjoveške starokopitneže, ki spa duševno spanje v dobi pare in elektrike in ne opazijo, da svet napreduje. Te starine še vedno živa v prepričanju, da kapitalistični zorniki lahko uklepajo delavce v postavne verige in sponse. Želo niska mora biti izobrazba ljudi, ki se trudijo s takimi sredstvi vstaviti kolo časa. Najžalostnejše je pa dejstvo, da imajo taki neotesanei pravico delati postavbe za druge inteligentne ljudi.

In če delavstvo hoče, da mu ne bodo taki neizobraženi delati postav, se mora organizirati tudi politično, da zdobi politično moč ljudi, ki hočejo za delavce na vsak način obnoviti srednjoveško tlačanstvo.

Proti takim namenom se mora združiti vsak delavec v politični organizaciji, če noče živeti v tlakarskih razmerah.

Ameriške vesti.

(Meditacije in prvi skizmi)

Jackson, Tenn., 23. avgusta. — V tukajšnji tovarni za doge, ki je lastnina Hariana Norrisa, je raspočil parni kotel. Osem oseb je bilo uhitih in nekaj jih pogrešajo. Sreča je bila, da je bila večina delavcev zunaj tovarne, ko se je dogodila nesreča.

Is hiše so pridrvili ljudje, ki prinesejo morilca, a trud je bil stonj. 35-letnemu Mihi, ki je pri tem rasbili glavo in bo ubit. Mahinja in Josie Hinesa je policija prišla, da izvede preiskavo in mogoče izve resnico o razbuki.

Cleveland, O., 23. avgusta. — 15letni Frank Smith, stanoval na 1226 E. 173 ulici, in 15letni August Pluhm, nepla domov, sta bila napadla neznanega koveca in ju obatrelila. Preprosto so ju v Eddy Road bolnišnico.

Columbus, Ind., 23. avgusta. — 15letni Ralph Schuder, sin farmerja, je naletel na vromilca, ko se je vrnil domov. Fant ni preuči ampak je pokleknil v mokre in ustrelil.

Sutton, Mass., 23. avgusta. — Henry F. Sullivan je zmagal v 10 km plavačev. Prepлавil je v 24 min 24 urah in 27 minutah.

Owensville, Ky., 23. avgusta. — Avtomobil, v katerem so se peljali William Ruggles, Harold Pennington in gđ. Dollie Ramey, se je z mosta prekusnil v potok. Ruggles je obletel mtev, Pennington in Ramey sta dobila teške poškodbe.

Tipton, Ind., 23. avgusta. — Jesse Liston, farmer iz okraja, se je mirno peljal v svojem koleslju, ko je pridrvil za njim avtomobil in udaril ob kolesa, da je šel na kose.

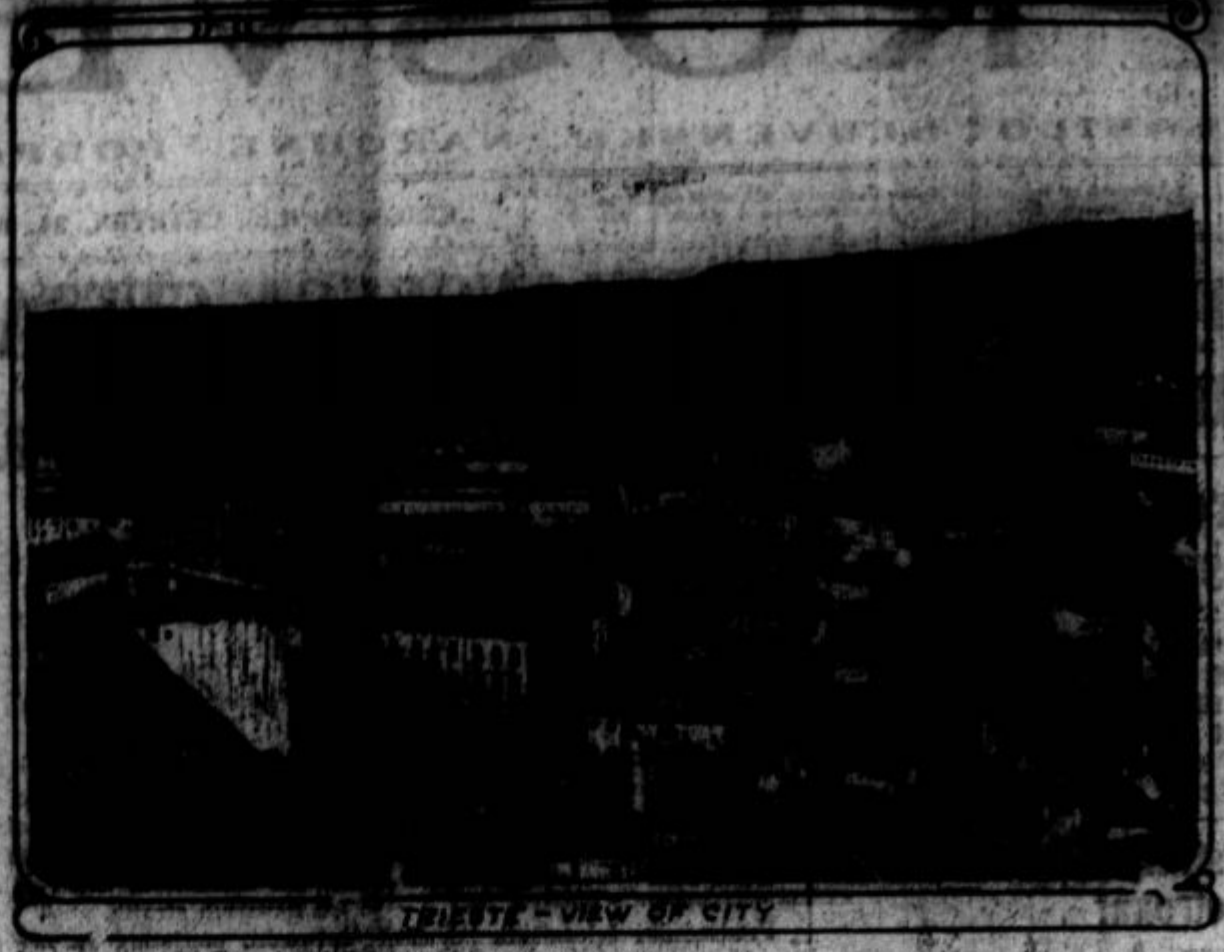
Freedau, Pa., 23. avgusta. — Malo pred poldnevom je Stefan Hessler dejal dr. Clarencu J. Lockhartu, staremu 26 let, naj vstavi avtomobil, in potem je vstrelil zdravnika. Hessler je star 48 let in prihaja iz Avstrije.

Cleveland, O., 23. avgusta. — Zdjaj so dobili zadnjo žrtve iz vodovodnega predora, ki je bila zakopana v blatu, ki je pokrivalo 278 čevljev daleč predor.

Gainesville, Fla., 23. avgusta. — Dva zamorska farmerja sta izročila oblastim zamorec Boisey Longa, ki so ga iskali, ker je umoril konstablerja.

Belopoltniži so se radi tega umora kruto maščevali. Linišali so pet popolnoma nedolžnih oseb: tri moške in dve ženski. O linšarskem umoru smo že poročali, ki dokazuje, da se nekateri belopoltniži v tej državi prav nič ne ločijo od zamorskega morilca.

Lima, O., 23. avgusta. — Na 31-letnega John Martinija je nekdo trikrat streljal, ko je sedel v ko-

Trieste - view of city. Photo by American Press Association.

Tret, tri bi ga ameriška vlada rada spravila pod svojo oblast.

lealju pred hišo Tomaža Mahinja v Južni Limi. Kroglje so ga zadle v trebuh Martinija je padel s kolesja, konj je pa s praznim vzom udaril po cesti.

Is hiše so pridrvili ljudje, ki prinesejo morilca, a trud je bil stonj. 35-letnemu Mihi, ki je pri tem rasbili glavo in bo ubit. Mahinja in Josie Hinesa je policija prišla, da izvede preiskavo in mogoče izve resnico o razbuki.

Cleveland, O., 23. avgusta. — 15letni Frank Smith, stanoval na 1226 E. 173 ulici, in 15letni August Pluhm, nepla domov, sta bila napadla neznanega koveca in ju obatrelila. Preprosto so ju v Eddy Road bolnišnico.

Columbus, Ind., 23. avgusta. — 15letni Ralph Schuder, sin farmerja, je naletel na vromilca, ko se je vrnil domov. Fant ni preuči ampak je pokleknil v mokre in ustrelil.

Sutton, Mass., 23. avgusta. — Henry F. Sullivan je zmagal v 10 km plavačev. Prepлавil je v 24 min 24 urah in 27 minutah.

Owensville, Ky., 23. avgusta. — Avtomobil, v katerem so se peljali William Ruggles, Harold Pennington in gđ. Dollie Ramey, se je z mosta prekusnil v potok. Ruggles je obletel mtev, Pennington in Ramey sta dobila teške poškodbe.

Tipton, Ind., 23. avgusta. — Jesse Liston, farmer iz okraja, se je mirno peljal v svojem koleslju, ko je pridrvil za njim avtomobil in udaril ob kolesa, da je šel na kose.

Freedau, Pa., 23. avgusta. — Malo pred poldnevom je Stefan Hessler dejal dr. Clarencu J. Lockhartu, staremu 26 let, naj vstavi avtomobil, in potem je vstrelil zdravnika. Hessler je star 48 let in prihaja iz Avstrije.

Cleveland, O., 23. avgusta. — Zdjaj so dobili zadnjo žrtve iz vodovodnega predora, ki je bila zakopana v blatu, ki je pokrivalo 278 čevljev daleč predor.

Gainesville, Fla., 23. avgusta. — Dva zamorska farmerja sta izročila oblastim zamorec Boisey Longa, ki so ga iskali, ker je umoril konstablerja.

Belopoltniži so se radi tega umora kruto maščevali. Linišali so pet popolnoma nedolžnih oseb: tri moške in dve ženski. O linšarskem umoru smo že poročali, ki dokazuje, da se nekateri belopoltniži v tej državi prav nič ne ločijo od zamorskega morilca.

Omaha, Neb., 23. avgusta. — Rev. Harry V. Foster, ki pase ovčisa presbiterijske cerkve v Dundeeju, spada med praktične dušne pastirje. Od svoje fare zahteva, da sgradi vrt na strohi. Pri tej priliki je dejal: "Če bi imeli na cerkvenih strohah vrtove, bi duhovni ne pridigovali praznim klonom."

Medison, Wis., 23. avgusta. — V soboto se vrli tukaj važno zaslijanje farmerjskih organizacij z osirom na ustanovitve farmerjskih kreditnih bank. Semkaj pride zvezni odbor za farmerjske posojila, da dobi pajamila za določitev delokroga farmerjskih bank. — Združene države bodo razdeljene v 12 okrožij.

Washington, D. C., 23. avgusta. — Gospodi v glavnem mestu ni najbrj višje, če na ulici govore socialisti. Arstirali so socialista Juliana Pierca, češ, da ni imel obsestvenega dovoljenja, da sme govoriti na ulici. Arstiran je bil na direktni ukaz policajskega superintendenta Pulmana, ko je bilo okrog njega do 5000 poslušalcev.

New York, 23. avgusta. — Eugen Totterman, obojen v doamrtje, se je poslovil od državne farme za karnence, ne da bi oblastim povedal, kam je namenjen. Obojen je bil radi umora v doamrtje je in je presedel v ječi že deset let.

Bedford, Va., 23. avgusta. — Tukaj se je vstrelil Robert McNeal, policajski načelnik radi kritike njegovega obsajanja.

Cincinnati, O., 23. avgusta. — Zdravniški usod izjavlja, da prebivalci ki so bili poletni za vsehoda, se bodo morali podvzeti karanteni, ko se vrnejo v Cincinnati.

Corpus Christi, Tex., 23. avgusta. — Tropični vihar, ki je divjal prek mejeve Allee, je zahteval tri človeška življenja. Več žrtve je do sedaj trinajst.

Virginija, Minn., 23. avgusta. — Profesorja Hamila, podravnatelja na javni šoli v Carsonu, Neb., so našli umorjenega na njegovi farmi. Dva dečka, stara 11 in 12 let, sta priznala da sta izvršila zločin.

Boston, 23. avgusta. — Tukaj se je premoag podražil za 25 centov pri toni.

New Duluth, Minn. — Kot tajnik, šte. 206 S. N. P. J. sem torej tudi zastopnik dnevnika Prosveta, ali slabi taki zastopniki, ki nič ne poročajo za svoj list. Več kot 5 tednov sem sedel doma in imel malo več prilomosti, da sem malo več čital, kakor par slov. listov, tako tudi Duluthsko News Tribune in Herald, v katerih pa nisem opazil dosti simpatije do stavljujočih rudarjev na Mesaba Range. Posebno agitatorjev od I. W. W. ne morejo videti. Rovanje proti njim je skoro vsaki dan v listih, tako da se delavec rok lahko ustrelil mislec, kako anarchisti in banditje so si I. W. W. agitatorji, če jih sodi potem, kakde jih opazuje to časopisje. Res rojaki v vsaki organizaciji se dobijo bolj vročekrvni ljudje, ter sem ali jaz

se tudi kak slab človek dobi, pa naj si bude v katerikoli organizaciji ali stranki. Tako sem čital pred kratkom v tuk. slov. listu N. V. dopis iz Chisholma, da več socialistov skcha kot katoličanov. To je verjetno le v toliko, da tisti ki skcha ni in nikoli ni bil pravi socialist. Prepričan sem, da prav mjašeci socialisti ne bodo tomil stavke rudarjev ali delavcev sploh pod nobenim pogojem. Seveda so "socialisti" različnih vrst, to mi je znano še iz stare domovine. Neke vrste so taki: V nedeljo se doma odpravi k maši, doma reče da gre k maši, ali predno pride do cerkve, gre v gostilno, kjer dobi svoje tovariše, tam ga začnejo žignati in žagati, ter preklinjati in se po praih tolči. Jas ne grem v cerkev, kaj me briga kaj far reče, jaz sem socialist itd." ali o socializmu nimam niti trohice pojma. Pač pa se-le spominjam iz domovine, ko sem takim socialistom rekel, da "bo zvečer socialistično predavanje, da gremo poslušati, se mi ravno taki, ki so se dopoldne po praih tolčili, da so socialisti, odgovorili: "kaj mi hoče to predavanje, to zame nimam nebenega pomena". Vidite prijatelji od takih ljudi človek ne more nič kaj dobrega pričakovati, pač pa slabega.

Né bom sicer trdil, da sem sam povsem dobre podkovav v socializmu vendar rad prebiram članke socialistima in poslušam njih predavanja, ter mislim z njimi.

DOPISI.

Paradižnična mezza. (Tomeljam). Obrisli velike, zrele paradižnice, razpoloviči jih, ter jih daj v zakriti posodi, najbolje v leseni kazi. Kadar so dovolj mehki jih pretlačij ter kuhaj mezza z enako težo sladkorja približno 10 ure.

Lesnačeva mezza. (Crab apple). Duši olupljene in v kose srezane lesnače; ko so dovolj mehke jih pretlačij skozi sito in kuhaj 1 funt mezza s tri četrti funta sladkorja. Primesaj tudi malo limonovega soka in limonovih olupkov.

Ponekod skuhamo tudi pretlačene lesnače s pretlačeni paradižniki, kar da daje dobro mezza. (Gronder sok. (Grapple jelly). heri zdrave, ne prezre jagode, peeljev, operi jih v mrzli vodi, pridri na vsaka dva kvorta v god k večjemu pol čase rodo. Dni v lonec in kuhaj, da se jagode raskuhajo. Vlij sok v smala roko bombažno vrečo, ocesi in skledo in pusti, da se oteje. Zmeri sok in kuhaj za približno tret ure, in odvzemi vse preo. Vse se naberejo po vrhu. Vse se oteje na vsako časo soka, kolikor se pred kuhanjem namerila. V razgretega sladkorja, mešaj in kuhaj hitro dobro zavre odmah kot hitro dobro zavre odmah posodo in deni vroč sok v kozarec, katere zapri drugi dan. (Konec prihodnjaj)

Gospodarstvo, gospodarstvo in zdravje.

Misli na bodočnost!

(Piše slovenska gospodinja.)

Jesen je pred durmi, in čas je prišel, da mora misliti skrbna gospodinja, kako si napolni jedilno shrambo in klet za zimo. Večina rojakinj razume prav dobro ukuhovati razni sad, vendar je na mestu, da se o tem času sproži misel za ukuhovanje, ker sadiži so sedaj najcenejši, in ukuhovine bodo mnogo ceneje, če jih napravimo doma, kot pa, da bi jih kupovali pozneje v trgovini.

Za ukuhovanje rabimo le malo vi, neprezreli sad. Trsni sladkor (cane sugar) je boljši za ukuhovanje kot pesni sladkor (beet sugar). Vinski jesih (eider vinegar) je najboljši. Sploh je rabi za ukuhovine najbolj, jesih naj, boljše gljave, zelena in primena vsake vrste. Posoda naj bo čista, snažna, okusna. Sad naj bo pokrit s tekočino; pri zaprti posodi naj ne bo duška; polna posoda naj se postavi v temni, suhi prostor. Gumijevi obročki naj bodo vsakdar novi, ali, če se rabijo stari, naj se sterilizirajo, razkužijo v kropu, da se vsi trosi in bakterije umore.

Ukuhovine, posebno sladkorje, naj se večkrat pregleda, in če se opazi kaka sprememba, je to znak pokvarjenja, in če se ni prepričan, naj se sok odlije, prekuha in zlije nazaj v posodo. Bistvo ukuhovanja je vničenje vseh gliv, trosov, bakterij, bacilov; zato je treba ravnati s stvarjo snažno; zato je treba stvar prevreti, izpostaviti jo tako hudi vročini, da vsako živočee "bitje, vsaka najmanjša glivica, vsak tros vsmrt, predno se posoda zapre. In potem naj se zapre tako tesno, da ne bo duška, da ne pride kak tros v zrak v steklenico, oziroma, da se oživi tros ali glivica, ki bi morla ostala pri ukuhovanju pri življenju, in potrebuje le zrak za razvoj in urno pomnožitev.

Navedem naj nekaj priporočil ukuhovin, katere veliko odleky po zimi.

Breskova mezza. (Peach ali peach marmalade). Olupi zrele breskve, poberi in njih kosi jih zreži v male kose. Vzemi tri četrt funta sladkorja za vsak funt zrezanih breskev, in časo vode vsak funt sladkorja. Pristav sladkor in vodo na neprehud ogenj in skuhaj sirup. Pri vrenju pobiraj z vrha pene. Ko je sirup čist, denej vanj breskve, ki naj bodo zrele. Mešaj strar, mešaj jo in pusti vreči dokler se breskve v razkuhajo v gosti močnik. Ime kozarec, kamor misliš spraviti mezza, v vroči; ne vreli vodi. Ko je mezza gotova, zlij vročo v kozarec, in zapri jih drugi dan.

Češpljeva mezza. (Plum jam). Poberi iz češplj kosti in jih daj Pretlačij jih skozi sito in pridri na vsak funt pretlačeni češplji tri četrt funta sladkorja ter kuhaj mezza kot navedeno za breskve.

Dobro mezza dobiš, če skuhaš polovico breskev in polovico češplj skupaj.

Paradižnična mezza. (Tomeljam). Obrisli velike, zrele paradižnice, razpoloviči jih, ter jih daj v zakriti posodi, najbolje v leseni kazi. Kadar so dovolj mehki jih pretlačij ter kuhaj mezza z enako težo sladkorja približno 10 ure.

Lesnačeva mezza. (Crab apple). Duši olupljene in v kose srezane lesnače; ko so dovolj mehke jih pretlačij skozi sito in kuhaj 1 funt mezza s tri četrti funta sladkorja. Primesaj tudi malo limonovega soka in limonovih olupkov.

Ponekod skuhamo tudi pretlačene lesnače s pretlačeni paradižniki, kar da daje dobro mezza. (Gronder sok. (Grapple jelly). heri zdrave, ne prezre jagode, peeljev, operi jih v mrzli vodi, pridri na vsaka dva kvorta v god k večjemu pol čase rodo. Dni v lonec in kuhaj, da se jagode raskuhajo. Vlij sok v smala roko bombažno vrečo, ocesi in skledo in pusti, da se oteje. Zmeri sok in kuhaj za približno tret ure, in odvzemi vse preo. Vse se naberejo po vrhu. Vse se oteje na vsako časo soka, kolikor se pred kuhanjem namerila. V razgretega sladkorja, mešaj in kuhaj hitro dobro zavre odmah kot hitro dobro zavre odmah posodo in deni vroč sok v kozarec, katere zapri drugi dan. (Konec prihodnjaj)

BOJARSKO POROČILO

London, 23. avg. — Admirali-
ta naznanja: Podmornica E-23,
kateri poveljuje Robert B. Turner,
se je povrnila iz Severnega
morskega in poveljnik poroča, da je
svojemu sobratu podmornicem izstru-
lila oropdo v nekakšno ladjo iz
la. ladnja je bila, ki je
bila pokročena, je bilo spre-
mo, da se vrne proti do-
ma, toda naša podmornica je za-
delala v drugi in vrnitev se je
ladi potopila.

FRANCOŠKA FRONTA

London, 23. avg. — Med Bezen-
nom in Martinpuichom smo oku-
pirali nadaljnih sto jardov nem-
skih zakopov in južno od Guille-
monta smo izvršili uspešen napad
in vpenili strojno puško. Sovra-
ni artilerija je bila bolj tiha. V
severnejših bojih južno od Thiép-
sala in Mequetove farme smo vje-
li Nemce. Dalje proti severu
ni novega, razen artilerijskih
vbojev južno od kanala Ypres-
aines.

Francosko poročilo

Pariz, 23. avg. — Na obeh strah-
nih Somme in okolišu Fleurya
red Verdunom se vrše artilerij-
ski dvojni. Pri uspešnem napadu
verno od Maurepasa smo vje-
li nekaj sovražnih vojakov. V okoli-
ščah Vaux - Chapitre smo od-
li bombni napad.

Nemško poročilo

Berlin, 23. avg. — Severno od
Somme so bili zopet spopadi. Ne-
restane angleške napade na našo
godoz med Thiépvalom in Poi-
resom smo odbili. Nekaj zakopov
smo izgubili. Sovražni napadi med
zieresom in gozdom Foreuzom
se razbili pred našim topniškim
najem. V okolici Guillemonta so
si tudi vroči boji in sovražnika
je posečilo, da je znan-
odril v del naše črte, toda Guil-
lemont je še vedno v naših rokah.
se ločenih francoskih napadov
Maurepasu je bilo brez vapo-
južno od Somme smo reoku-
trali nekaj izgubljenih jarkov in
bili protinapad.

RUSKA FRONTA

Berlin, 23. avg. — Fronta mar-
la Hindenburga: Ob Stokhodu
daljujejo Rusi s svojimi napadi
okolišu Rudka - Červičev, to-
napade smo odbili, vje-
270
Pri Smoljarjih smo napadli
sko pozicijo in vje-
50 mož-
ki napadi v okolici Lub - Gra-
rke so bili odbiti. Pri Pleniški
Zviznu so Rusi prodri v del
kopa, kjer se še držijo. Fronta
strojvode Franca Karla: Na o-
strauh reke Čarni Coromaš
so odbili napade na naše nove
čije na Stepanski gori.

Avstrijsko poročilo

Dunaj, 23. avg. — Zapadno od
oldave v Bukovini in južno od
bije je sovražnik skušal napa-
naše nove pozicije, toda pri-
je izgubil 188 mož, ki smo jih
Na obeh straneh Tartarale-
prelaza v Karpatih se nadalja-
bitka, toda v splošnem je po-
naj neizpremenjen.

Rusko poročilo

Petrograd, 23. avg. — Bolša
neizpremenjen.

ITALIJANSKA FRONTA

Italijansko poročilo.
Rim, 23. avg. — Na vsi fronti
vrše artilerijski boji, ki se ne
traje utrjevanja naših novih
Včeraj so sovražni top-
zdeli boljšino v Gorici; ne-
mož v zdravniskem stahu je
ranjen.

TURSKA FRONTA

Rusko poročilo.
Petrograd, 23. avg. — Naše
druge severno od Diarbekra
nadaljuje nemoteno. Napado-
smo zapadno od Vanskega je-
in vje-
17 tur-
regimenta. Zapadno od is-
Efrata smo vje-
in deset častnikov in vje-

Na morja

London, 23. avg. — Admirali-
ta naznanja: Podmornica E-23,
kateri poveljuje Robert B. Turner,
se je povrnila iz Severnega
morskega in poveljnik poroča, da je
svojemu sobratu podmornicem izstru-
lila oropdo v nekakšno ladjo iz
la. ladnja je bila, ki je
bila pokročena, je bilo spre-
mo, da se vrne proti do-
ma, toda naša podmornica je za-
delala v drugi in vrnitev se je
ladi potopila.

Kaj je z Romunsko

Amsterdam, 23. avg. — "Berli-
ner Tageblatt" ima poročilo iz
Bukarešta, da se Romunski v re-
niji pripravlja za vojno. Bukar-
rejt je nasenkrat izgubil živahnost
in vse prebivalstvo je nekam
tiho in resno, kakor da pričakuje
resnih dogodkov.

Italijanski kralj v Gorici

Udine, 23. avg. — Vittorio E-
manuele si je včeraj ogledal Go-
rico kljub avstrijskemu bombar-
diranju in sipanju granat, ki so
padale na vse mostove čez Sočo.
Kralj se je vstavil v mestni hiši
in poizvedoval, kaj se je storilo
za ohranitev civilnega življenja v
mestu.

Bogata letina na Poljakem

Berlin, 23. avg. (Brezlično v
Sayville). — Letina v okupiranih
pokrajinah Poljske bo letos zelo
dobra. Ko so Nemci prišli v tiste
kraje, je bila dežela večidel opu-
stošena, toda pod vodstvom novih
oblasti so bila polja kmalu obe-
jana in bedno ljudstvo ho imelo
toliko, da mu ne bo treba čakati
na miloščino iz Amerike, katere
Anglija itak ne bo dopustila.

Krušni listki in poštni dnevi na Anglijskem

London, 23. avg. — Winston
Spencer Churchill, bivši lord ad-
miralitate, je včeraj zahteval v
parlamentu, da Anglija vpele
listke za kruh po vzgledu Nemčij-
je in prepove uživanje mesa na
gotove dneve v tednu. Churchill
je rekel, da vojna bo trajala še
več mesecev in da mora vlada
vpotovati svojo odgovornost ter
odmah narediti konec odirskim
cenam živil.

Mohiški Vest

Washington, 23. avg. — Tu-
kaj pričakujejo, da bo Wilson še
pred volitvami uravnil vse spor-
ne zadeve s Mehiko. Včeraj sta
konferirala državni tajnik Lan-
sing in mehiški poslanik glede
kraja in časa za zborovanje je-
rovne komisije. Pričakuje se, da
bo John Asbury Park v letovi-
šču, ki se nahaja v bližini New
Jersey. Komisija je že sestavila
in si sicer iz slednjih mož: Fran-
klin D. Lane, tajnik za notranje
zadeve vlade, bivši sodnik Gray
de Delaware in John R. Mott,
tajnik mednarodne Young Men
Christian Association za Zedinje-
ne države; Luis Cabrera, mehiški
finančni minister, Ignacio Bonil-
las in Alberto Pani za Mehiko.
Prva točka dnevnega reda ne zho-

NOVARIJ KAMARILJE

nih plitvica igra struktura naj-
večjo ulogo.
Iz Warburgovih izkustev torej
sleda, da gre pri delovanju teh
posebnih encimov, pri dihanju in
pri alkoholnem vrenju za pojave,
ki niso zgolj kemične narave, ne-
go da igrajo tu tudi fizikalni
činitelji važno ulogo. Koloidna
kemija nam more dati nekaj po-
datkov, kakšen je pač ta vpliv
struktur v živi snovi. Pri koloi-
dih razpustina je namreč o-
pazni lastnosti, da se razne rasto-
ljive snovi ne porazdelajo snako-
mierno v teh razpustinah, nego se
izneje razdelijo s čuo sestavino
(kako) koloidalne zmesi. Absor-
pcije sovego to prikazen. Slično
so najbrže tudi oni encimi absor-
birani in zadržani na strukturah
žive snovi, kar mora seveda vpli-
vati na hitrost njihovih reakcij.
Eusanthropus davoroni V ome-
vanju človeške filogenije smo o-
pazili zopet za pomembnejši korak
dalje. V prošlem letu je našel A.
E. Woodward v "Pitdownu" na
poljskem čeljust nekega človeš-
kega bitja, ki se je mnogo bolj
približuje antropoidnim opicam,
kakor vse druge dosedaj poznane
izkopine. Čeljust je precej šibko
ustrojena; ne zadnji deli spomi-
njajo na človeško čeljust, dočim
kaže prednji del obliko, ki je ti-
pična za kimpanzo. Že homo hei-
delbergensis in neanderthalensis
kazeta jako pomanjkljiv pomol;
toda poltdowski človek, ki ga je
Woodward nazval evantropus da-
wsonii, ju v tem še mnogo nadkri-
lja. O pomolu tu sploh ni sle-
da, nego čeljust se polagoma zo-
ruje prednjemu koncu, kar kaže,
da je moral ta pračlovek imeti
gobec kakor prava opica. Od zo-
bovja sta bila ohranjena le dva
kočnjaka, ki sta pa v svojem u-
stroju tipično človeška. Ipak je
sklepal Woodward, da je radi eu-
antropus ustrojeno ukranje treba to
čeljust rekonstruirati tako, da
briše prednji zobje slično naprej
kakor pri kimpanzi. O tej Wood-
wardovi dedukciji so v početku
procej dvomili, toda pred nekaj
tedni se mu je posrečilo najti še
dva zoba očnjaka. To nova najdba
popolnoma potrjuje pravilnost
Woodwardove rekonstrukcije. O-
čnjaki so stožčasti in malo zakri-
vljeni; njih oblika in velikost ka-
zeta, da so širili preko druge-
ga zobovja, kakor je to opažati
pri antropoidnih opicah. V goto-
vih znakih spominjajo ti očnjaki
na očnjake človeškega mlednega
zobovja. Plast, ki so v nji ležali
ti ostanke, je rjav, železnat pesek;
kakor kažejo kosti drugih živali
iz te plasti, gre tu za tvorbo, ki
je na meji med terciarno in dilu-
vialno periodo. Ta nova izkopina
je najbrže najstarejši dosedaj
poznani ostanek naših neposred-
nikov. Zelo važna je ta čeljust ra-
di tega, ker kaže toliko sličnost
z antropoidnimi opicami. Izkopi-
ne poslednjih let v Krapini, v
Heidelbergu td. so bolj in bolj
utrdile nazot, ki ga je prvi izre-
kel Klaatsch, da človek ni nepo-
srednji sorodnik antropoidnih o-
pic, nego da sta danaknji človek in
antropoidne opice panogi, ki
sta se v dveh različnih smereh
razvili iz skupnih prednikov. Pol-
tdownska čeljust bo pač ta nauk
nekoliko premenila, ona kaže da
je sorodnost med človekom in
antropoidnimi opicami dokaj več-
ja, kakor so dosedaj sodili, da je
najbrže iskati naših prednikov v
terciarni dobi v formah aličipin
današnjemu kimpanzu.

Johnstown, Pa. Dne 3. septembra

vrtil se bo v Majestic gledali-
šču velik jugoslovanski koncert.
Nastopilo bo nad 150 pevcev in
več tamburaskih zborov. To bo
začetek "Zveze jugoslovanskih
pevskih društev."

Gilbert, Minn. Slovenski dramsni klub

pridredi bo v nedeljo dne 27. avgusta, v finski dvo-
rani veselico s gledališko igro in
plesom.

Razprave iz biologije

Boris Karnik

(Kontak)

Protoplazma ni neka enolična te-
kočina, nego ima posebno struk-
turo, kakor tenko omrežje so na-
meščene gostejše snovi v redkej-
ši plazmatični tekočini in baš od
takih struktur je odvisno uspeš-
enje delovanja encimov, ki ga
je opazovati v življenju. War-
burg se je posebno obirno bavil s
dihanjem. Tudi dihanje vodijo
namreč posebni encimi, takorva-
ne oksidaze. Proučeval je ta po-
jav na krvnih telesih in na jeli-
cih morskega ježka. Krvna telesa
dihajo izven telesa ravno tako,
kakor ako se pretakajo po ži-
lah, ona sprejemajo kisik in odda-
jajo ogljikov dioksid; množine teh
plinov je jako lahko izmeriti. Ako
ohladiamo krvna telesa, da zam-
rzamo, ter jih potem zopet hitro
razgrejemo na normalno telesno
toplotu, tedaj potijo njihove me-
mbrane, tako pa njih protoplaz-
ma izstopi; ipak ohrani protoplaz-
ma svojo finejšo strukturo, sa-
mo da imamo sedaj mesto diskre-
tni stanje enotno godo tekočino.
Ta tekočina diha z isto hitrostjo
kakor nepoškodovana krvna telesa.
Ako pa to tekočo plazmo centri-
fugiramo, tako da se struktura
sesedejo na dnu s na vrhu osta-
ne samo redka tekočina brez struk-
ture, tedaj je po Warburgovih
izkustvih hitrost dihanja tem več-
ja, čim nižja je plast. Površne
plasti, ki imajo dihalni encim raz-
topljen brez vsakih struktur, di-
hajo tako počasi, da je to komaj
še mogoče doznati, dočim naj-
nižje plasti, kjer so strukture zgo-
ščene, ravno tako hitro dihajo,
kakor normalna krvna telesa.
Warburg je strukture tudi jako
odstrani, da je krvna telesa stri-
s finim peskom; hitrost dihanja
je tu silno padla, dasi se komaj
ni ničesar izpremenilo.

Zavod za eksperimentalno biologijo

V Berlin-Dahlemu se je otvoril
zavod za eksperimentalno biolo-
gijo iz sredstev cesarske znan-
stvene ustanove. Nemški cesar je
namreč pred nekaj leti povabil
razne pruske veleindustrije in vs-
lebrže, da ustanove fond, ki naj
služi v svrhu snovanja prirodno-
slovnih in medicinskih zavodov po
vgorcu, kakor sta jik ustanovila
v Ameriki Carnegie in Rockefeller,
t. j. institutov, ki naj bodo
zgotji za znanstvene raziskave, ne
kakor vseučilni instituti, ki slu-
žijo poleg znanstvenih raziska-
vanj tudi naučnim svrham. Glavni
namen pri snovanju teh zavodov
je ta, dati prvim učenjakom
mesto, kjer lahko brez vseh nau-
čnih obveznosti popolnoma neodvi-
sno in nemoteno delujejo ter se
popolnoma posvetijo svojim razis-
kavam. Sredstva cesarske ustano-
ve so tako izdatna, da je mogoče
člane teh zavodov mnogo hitre
plačevati, kakor pa so navadni do-
hodki vseučilskih profesorjev. Ra-
zum tega so tudi dotacije institu-
tov tako velike, da stoje za zna-

Slovenska Narodna

Ustanovljena 8. aprila 1904

Podgora Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v drž. listu.

GLAVNI STAN: CHICAGO, ILLINOIS.

UPRAVNI ODESEK:

Predsednik: John Vogrič, box 214, LaSalle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, b. 86, Girard, Kans.
II. Podpredsednik: Jožef Kuhelj, 2469 Ewing ave. S. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Telephone Lawndale 4635.

BLAGAJNIK: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cleero, Ill.

Zapisnikar: John Molek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

NADESOBN ODESEK:

Jože Ambrožič, 351 box, Canonsburg, Pa.
Paul Berger, 741—1st St., La Salle, Ill.
F. S. Tauchar, 674 Ahsay Ave., Rock Springs, Wyo.

FOROTNI ODESEK:

Anton Hrast, 811 95th Ave., New Duluth, Minn.
Anton Peterlin, 6307 St. Clair Ave., Cleveland, O.
Joža Radišek, 679 box, Smithton, Pa.
Rudolf Pieteršek, 436 box, Bridgsville, Pa.
Albina Hočvar, 18 Beard av., Detroit, Mich.

UREDNIK "PROSVETA"

Jože Zavertnik, 3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI IZDAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair ave., Cleveland, Ohio.

Vse denarne zadeve in stvari, ki se tičeje glavnega urada, se imajo pošiljati na gl. tajnika.

Pritožbe glede nerednega poslovanja na predsednika nadzornega odseka Jože Ambrožiču.

Zadeve prepirljive vsebine predsedniku porotnega odseka, A. Hrastu.

Vse druge stvari, ki imajo stik s "Prosveto", izvsemal spremembe naslovov uradnikov krajevnih društev pa "Prosveti", 3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Advertisement for "PROSVETA" newspaper, including contact information for the editorial board and subscription details.

prilakovati od te institucije najlepših uspehov. Boris Karnik

Dr. A. A. Githoff Dentist. Edini hrvatski zobozdravnik za mesto Madison in Granite City, Janči za svoje delo.

5th st. d. Madison AR. Madison, Ill.

J. J. LAHEY. Pogrebnik in balsomalec. Gospa, Margaretha E. Lahey balzomovalka za ženske Granite City, Tel. 63

Madison, Ill.

Bell, Tri - City. Tel. 63. (72 - 78).

SRUŽBO DOBI. Iče se dobrega in izkušnega človeka, da vodi trgovino, v za-
druzi z grocerijskim blagom. Jamčevine \$3000.00.

Ponudbe je treba poslati najkasneje do 29. avgusta 1916, na sledeči naslov:

ISAAC KARPELA, Aurora, Minn. Box 618. (21 - 26).

DELO DOBI. Petindvajset vlivarjev (squeezers in na bené); kontraktno delo, stalno in dolgo trajajoče delo, nobenih sitnosti; dobri vlivarji zaslužijo \$4.00 do \$5.00 dnevno. Pridite takoj pripravljeni za delati.

TERRE HAUTE MALL & MFG. CO. Terre Haute, Ind. (2. week 8.—14.— 8.—26).

Large advertisement for "PROSVETA" newspaper, featuring the title in large letters and details about subscriptions and advertising rates.

EMILE ZOLA: DENAR.

Prevedeno M.-k. (Mladjevo)

"O, — z Gundermannom je druga stvar! Kdo pa izhaja brez Gundermanna? Kje bi dobili posojilo brez njega?"

Sakard ploskne z rokama. "Tako je! — Zdaj si se izdal! Cesarstvo so prodali židom — grdim židom! . . . Ves naš denar je obsojen v propast — v brezno lakomnih, židovskih duš! Kaj je naša Univerzalna banka? Propasti mora pred židovsko premočjo!"

In Sakard je zopet bruhal svojo prirojeno mržnjo proti židom, proti umazanim kramarjem in sleparjem, ki že stoletja gazijo po narodih in sesajo njihovo kri kakor paraziti, kakor svrab, ki se prime človeka; tepi jih in pljuvajo jim v obraz — oni se ne zmenijo, temveč grede dalje in dalje in nekega dne bodo gotovo kupili ves svet s priropanim zlatom. Posebno je pa sikal Sakard proti Gundermannu, svojemu staremu sovražniku, kateri ga je davno želi pobiti in vreči ob tla, dasiravno je vedel, da mu s svojo denarno močjo ne doseže niti do členka. Ha, prokleti Gundermann! On je Prus svojim sru, čeravno je rojen na Francoskem; njegove simpatije so s Prusijo, katero bi podpiral s svojim denarjem in kdo ve, če ji tudi ne pomaga na skrivnem? Ali ni enkrat predrzno izjavil v salonu, da bo Francija tepena, če pride do vojne s Prusijo?

"Meni je dovolj tega, razumeš?" je nadaljeval razpalsen. "Zabij si v glavo, da naš list ne posveti Rogonu niti črkice več, ako se ne pokaže drugega moža napram meni! Kadar mi prineseš od njega kakšno dobro besedo, kako politično skrivnost, da jo lahko izkoristimo na borzi, potem pa lahko bobnaš njegovo ime do nebes. Zdaj govorim dovolj jasno."

Bilo je še prejasno. Jantro, ki je spoznal političarja v Sakardu, si je zopet česal brado s prsti, medtem ko je bil Huret zelo poparjen. Nič mu ni pomagala njegova kmečka zvižanost. Njegov namen je bil, da izkoristi oba brata, zato pa ni maral prepričati enega ne z drugim.

"Prav imaš," je zagodrnjal in se silil mirnega. "V listu bomo odnehali in čakali prve prilike. Jaz bom pa storil vse, da zvem kaj zaupnega pri ministru in prvo novice, ki mi prileti na ušesa, prinesem ti še gorko v kočiji."

To je potolažilo Sakarda. Dobro je igral svojo vlogo in tedaj je bilo potrebno, da je pokazal očetovsko lice.

"V vašo korist se trudim, prijatelja, za mojo osebo ne gre. Jaz propadam vsako leto in vsako leto naredim milijon."

Nato se spomne Jantrovega posla. "Veš kaj, Jantro? Borzni buletin bi moral imeti več življenja. Osoli ga s šalami, prinešaj mu malo humorja. Ljudje imajo radi take reči. Dobra šala pomaga, da pogoltnemo vse, kar jim ponudiš. Niman li prav?"

Zdaj je bil ravnatelj na vrsti, da se je pral. Sicer je bil razčlunjen njegov pisateljski ponos, ali pomagalo ni nič. Da bi ložje požrl očetek, je povedal povest o neki dami, ki se je ponudila, da ji tetovirajo oglase na najbolj delikatnem delu njenega telesa, nakar so se vsi trije prisrčno smejali in zopet so bili najboljši prijatelji.

Medtem je Jordan spisal svoj članek in nestrpno čakal, kdaj se vrne žena. Prišli so drugi uredniki in on je govoril z njimi, a nato se je od strani v predsobo. Skoraj ga je bilo sram, ko je tam zalotil Dežija, ki je stal sklonjen pri vratih ravnateljeve pisarne in tičal uho na ključavnici; njegova hči Natalija je pa pazila, če kdo pride.

"Gospod Sakard je še vedno notri in zdelo se mi je, da je imenoval mene v pogovoru, zato sem posluhnil," se je opravičeval Deži.

Mož se je seveda lagal. Odkar je bil kupil osem delnic Univerzalne banke in jih plačal s štiritisoč franki, ki mu jih je zapustila žena, je bila njegova največje želja, da bi cena delnic rasla in rasla. In vedel je, da je Sakard poln skrivnosti, zato mu je bila vsaka Sakardova beseda med. Kjerkoli je videl Sakarda, da je govoril s kom, je poslušnil, če je bil mogel, da izve, kaj govori finančni bog, kateremu so znane vse učenosti iz borze. Ampak Deži ni bil sebičen; vse, kar je počel, je bilo v korist Natalije, njegove hčere. Malo prej je čital buletin iz borze in toliko da ni znal veselja, ko je videl, da je vrednost deležev narasla na sedemsto in petdeset frankov. Brž je računil in dognal, da je njegovih osem delnic vrednih dvanajststo frankov več, kar pomeni, da znaša njegov kapital pettisoč in dvesto frankov. Cena naj poskoči še za sto frankov in on ima šesttisoč frankov, celotno svoto hčerine dote, ki jo zahteva sosedov fant z Natalijo vred! Hural! — Ali ni želel tega? Sreče se mu je topilo in med solzami je gledal na deklico, kateri je bil on mati v svojem ozkem bivališču odkar je odrasla.

Kljub temu je bil v zadregi, ker ga je zalotil Jordan vohajočega pri vratih, in iskal je besede, da obrne pozornost od sebe.

"Natalija je prišla semkaj z namenom, da me pozdravi in pravi, da je videla Vašo gospo, gospod Jordan."

"Da," se oglasi deklica, "arečala sem gospo v ulici Feydeau. Oh, tako je hitela!"

Deži ni bil ne najmanj v skrbeh zaradi hčere, če je hodila sama po mestu. In imel je prav, da ni je zaupal. Dekle je bilo premrzlo in zmenilo se ni za ves svet, razen sosedovega sina, kateri ji je obljubil zakon. Vrhutega je bila preveč zaljubljen v svojo sloko postavo, velike oči in v svoj lep, dasiravno blede obraz, da bi se bila pustila speljati na napačna pota.

Jordan je bil zmeden in sprva ni vedel, zakaj gre.

"Kaj? Moja soproga v ulici Feydeau?"

V tistem trenutku je prišla po stopnicah Marcela vsa zasopljena. Brez vsake besede jo je odvedel v uredniško pisarno, toda tam je bil čas-

nikarski reporter in morala sta se zadovoljiti s majhno klopico na koncu ohrdnika.

"Torej?" "Nisem šla zastoj, moj dragi, toda bile so majhne sitnosti."

Jordan je videl na njenem zadovoljenem obrazu, da ima mnogo na sru. In ona mu je povedala vse polglasno in hitro. Sicer si je bila obljubila, da bo zamolčala nekatere reči, toda ni mogla kajti še nikdar ni prikrivala ničesar pred njim.

Zadnje čase sta se Magendreja čudno obnašala napram svoji hčeri. Marcela ju je našla hladna, brezbržna in razgreta z novo strastjo, strastjo špekuliranja. Bila je navadna povest: Oče, še krepak, miren in plekast mož z belimi brkami, in mati, suhljata in delavna žena, zavečajoča se, da je tudi ona pomagala možu do premoženja, sta živela petna ugodno ob dohodkih, ki jih je prinašalo zelnajststvo frankov. Toda njuno življenje je bilo dolgočasno. Oče ni mislil drugega kakor na svoj denar. Tisti čas je bil on velik nasprotnik špekulacije in vselej se je razregal, kadar je z velikim pomilovanjem govoril o norcih, ki se dajo skubsti na roparski borzi, neumni in grdi. Pred kratkim je pa dobil večjo svoto denarja — vrtno posojilo — in tedaj mu je prišlo na misel, da bi dal to svoto na posojilo proti jamstvu in obrestim. To še ni bila špekulacija, marveč le investicija, ampak od tistega časa se je navadil čitati poročila iz borze, ki so bila v časopisu. Tako se je začelo. Magendre je čital in pred njegovimi očmi so plesale vabljlive številke, ki so plesale in rastle dan za dnevom v strupenem ozračju borzne igre. Čital je, kako so drugi pridobili milijone frankov v enem dnevu in pred očmi se mu je delala tema. Trideset let je moral delati, da je spravil skupaj par tisoč frankov! In ni si mogel pomagati, da ne bi bil omenil tega svojji ženi pri vsaki jedi. Zakaj se je zaklel, da ne bo nikdar igral na borzi? Pri tem je povdarjal, da je bilo vse pošteno pridobljeno, kar je dobil do sedaj, toda koliko truda in skrbi je bilo treba. Žena, vsa v strahu, je odločno odovarjala, da rajša skoči v vodo, kakor da bi on riskiral en sam cent za špekuliranje. Magendre jo je tolažil. Nima li zaupanja vanj? Kaj vendar misli o njemu? Šaj ne bo igral zato, da izgubi! Tedaj se je ponudila prilžnost. Oba sta tako želela, da postavi majhno hišico za zelenjavo na vrtu, katera bi stala kakih pet ali šest tisoč frankov. Nekega večera je Magendre prišel domov ves vesel in s tresočima rokama ji je pokazal šest tisočakov rekoč, da jih je pravkar prigrabil na borzi. Bila je sigurna igra in on se je že zaklel, da je ne ponovi več, ampak izkušnja ga je premagala samo zaradi vrtnih hiše. Ona je bila jezna in vesela, zato mu ni očitala. Mesec dni pozneje se je zopet zakala pri lika, da bi bil skrajno neumen, ako bi pustil, da se drugi okorišajo, on pa naj bi gledal. Zabel je špekulirati sprva z malim, ali polagoma je postal drznejši, dočim je prerokovala žena kot skrbna gospodinja, čeprav se je veselila vsake dobljene igre, da bo umrl beač.

Magendreja je zameril tudi njegov svak, kapitan Chave, kateri ni mogel izhajati z osemnajststo franki pokojnine in je sam igral na borzi. Ali Chave je bil najprebrisanjši med prebrisanimi, kajti stavlil je vedno na gotovo karto. On je šel na borzo kakor gre uradnik v pisarno v svesti si, da ne izgubi dneva; operiral je le za gotov denar in vselej se je režal njegov obraz, kadar je pobasal novec za dvajset frankov v svoj žep. Bila je igra z majhnim dobičkom, ki ni nikoli povzročila katastrofe. Njegova sestra, gospa Magendreja, mu je ponudila sobo v svojih hiši, ki je bila dovolj prostorna, odkar se je omožila hči, toda Chave je odklonil ponudbo. Najrajši je bival sam; imel je svoje grehe, v katerih se ni pustil motiti. Zato je stanoval v sobici hiše za vrtem v ulici Nollet, kamor so neprestano zahajale ženske. Chave je večkrat posvaril svaka, da se naj čuva igre na borzi, in ko mu je zadnji zabrusil: "Zakaj pa ti igraš?", je kapitan krepko zamahnil z roko, češ z njim je drugače. On nima v banki petnajstih tisočakov! Ako igra, ni to njegova krivda, temveč je kriva zanikrna vlada, ki ne privoščiči poštenega življenja svojim starim vojakom. Kapitanov argument proti borzni igri je bil, da mora matematično vsak špekulant enkrat izgubiti; če dobi, mora plačati gotov del borzijanom in kolektivno, če pa izgubi, mora še poleg teh davkov plačati izgubo. Ako torej dobi tolikokrat kolikokrat izgubi, ni nič na boljšem, ker gre pridobljen denar ravno za kolektivno. Država je dobila kakih osemdeset milijonov frankov letnega davka iz borze in Chave je proklinjal te milijone, ki jih skladajo borzijani in kulisirji.

Na majhni klopici v kotu hodnika je Marcela pripovedovala svojemu soprogu del to povesti o Magendrejavih.

"Nisem prišla o pravem času, dragi moj. Oče in mati sta se ravno prepirala in mama je grajala očeta, ki je izgubil večjo svoto na borzi. Oh, oče je postal strasten igralec, kar je zelo čudno, kajti poprej je sovražil borzo. Mama je držala v rokah časopis "Cote Financiere," kazala mu ga pod nos in vpila, da je ona že vnaprej znala, da bo izgubil. Oče je pa vzel drugi list, menda "l'Esperance," in ji kazal članek, iz katerega je dobil informacije. Pravzaprav je hiša polna časopisov in oba zijata vanje od jutra do večera. Dordeva se mi — Bog mi odpusti! — da je tudi mama začela špekulirati kljub svoji akoposti."

Jordan si ni mogel pomagati, da se ne bi bil smejal. Žalostna scena, katero je opisovala, se mu je zdela smešna.

"Povedala sem jima, da sva v stiski in ju prosila, da nama posodita dvesto frankov. Da bi ju bil videl, kako sta zrasla! Dvesto frankov! Na borzi sta pa izgubila dvatisoč! Vprašala sta me, če se morda norčujem iz njiju ali če ju mislim vprospasti. Nikdar ju nisem še videla takih. Vedno sta me rada imela, a zdaj se mi zdi, da sta ob pamet, ker drugače nimata vzroka, da bi si na ta način grenila življenje na stare dni, ko pa sta bila srečna in drugega jima ni bilo treba, kakor da uživata premoženje, ki sta ga pridobila s tolikim trudom."

Jordan je bil zmeden in sprva ni vedel, zakaj gre.

"Kaj? Moja soproga v ulici Feydeau?"

V tistem trenutku je prišla po stopnicah Marcela vsa zasopljena. Brez vsake besede jo je odvedel v uredniško pisarno, toda tam je bil čas-

nikarski reporter in morala sta se zadovoljiti s majhno klopico na koncu ohrdnika.

"Torej?" "Nisem šla zastoj, moj dragi, toda bile so majhne sitnosti."

Jordan je videl na njenem zadovoljenem obrazu, da ima mnogo na sru. In ona mu je povedala vse polglasno in hitro. Sicer si je bila obljubila, da bo zamolčala nekatere reči, toda ni mogla kajti še nikdar ni prikrivala ničesar pred njim.

Zadnje čase sta se Magendreja čudno obnašala napram svoji hčeri. Marcela ju je našla hladna, brezbržna in razgreta z novo strastjo, strastjo špekuliranja. Bila je navadna povest: Oče, še krepak, miren in plekast mož z belimi brkami, in mati, suhljata in delavna žena, zavečajoča se, da je tudi ona pomagala možu do premoženja, sta živela petna ugodno ob dohodkih, ki jih je prinašalo zelnajststvo frankov. Toda njuno življenje je bilo dolgočasno. Oče ni mislil drugega kakor na svoj denar. Tisti čas je bil on velik nasprotnik špekulacije in vselej se je razregal, kadar je z velikim pomilovanjem govoril o norcih, ki se dajo skubsti na roparski borzi, neumni in grdi. Pred kratkim je pa dobil večjo svoto denarja — vrtno posojilo — in tedaj mu je prišlo na misel, da bi dal to svoto na posojilo proti jamstvu in obrestim. To še ni bila špekulacija, marveč le investicija, ampak od tistega časa se je navadil čitati poročila iz borze, ki so bila v časopisu. Tako se je začelo. Magendre je čital in pred njegovimi očmi so plesale vabljlive številke, ki so plesale in rastle dan za dnevom v strupenem ozračju borzne igre. Čital je, kako so drugi pridobili milijone frankov v enem dnevu in pred očmi se mu je delala tema. Trideset let je moral delati, da je spravil skupaj par tisoč frankov! In ni si mogel pomagati, da ne bi bil omenil tega svojji ženi pri vsaki jedi. Zakaj se je zaklel, da ne bo nikdar igral na borzi? Pri tem je povdarjal, da je bilo vse pošteno pridobljeno, kar je dobil do sedaj, toda koliko truda in skrbi je bilo treba. Žena, vsa v strahu, je odločno odovarjala, da rajša skoči v vodo, kakor da bi on riskiral en sam cent za špekuliranje. Magendre jo je tolažil. Nima li zaupanja vanj? Kaj vendar misli o njemu? Šaj ne bo igral zato, da izgubi! Tedaj se je ponudila prilžnost. Oba sta tako želela, da postavi majhno hišico za zelenjavo na vrtu, katera bi stala kakih pet ali šest tisoč frankov. Nekega večera je Magendre prišel domov ves vesel in s tresočima rokama ji je pokazal šest tisočakov rekoč, da jih je pravkar prigrabil na borzi. Bila je sigurna igra in on se je že zaklel, da je ne ponovi več, ampak izkušnja ga je premagala samo zaradi vrtnih hiše. Ona je bila jezna in vesela, zato mu ni očitala. Mesec dni pozneje se je zopet zakala pri lika, da bi bil skrajno neumen, ako bi pustil, da se drugi okorišajo, on pa naj bi gledal. Zabel je špekulirati sprva z malim, ali polagoma je postal drznejši, dočim je prerokovala žena kot skrbna gospodinja, čeprav se je veselila vsake dobljene igre, da bo umrl beač.

(Dalje sledi).

Et resurrexit...

Joseph Prenek.

Fran Zagozdnik je razprl oči in je gledal nekaj časa topo in brezizrazno v sivkast strop, nato pa je počasi okrenil glavo na desno in je zamislil, kajti v sencah je začutil bolečino, kakor da ga je zbedel nekdo s šilom. Tisti hip so se dotaknili njegovega obraza topli prsti in dvoje mehkih rok mu je počasi zopet okrenilo glavo nazaj. Fran Zagozdnik je čutil blagodejajo toploto tistih mehkih rok in celo tako se mu je zdelo, da diše tisti drobni prsti po karbolu; a oči se mu ni zljubilo zapreti, ker mu je legla na trepalnice neka težka utrujenost. A ne samo na trepalnicah, tudi na prsih in na celem telesu mu je slonel nekaj trudnega in onemoglega; da je dihal le s težavo in v dolgih presledkih. Prav pod brado je čutil odedjo; debela rjuha iz teškega platna, kakršne ni bil vajen, ga je ščegetala za vratom, a okrog gornjega telesa ga je tičal nekak omet, ki se mu je zdel hladnejši od telesa samega. In prav počasi se mu je izmotala iz neke nejasnosti in tmire prva jasnejša misel: za kaj vse to? Istegnil je nogo in je zadel ob okroglo železno palico; pa tistikrat se mu je že toliko zdani v razumu, da se je spomnil takoj tiste železne postelje, ki jo je imel pri vojaki in je prav tako zadel z nogo ob končnico, če se je preveč iztegnil. Ampak zdaj je leglo na njegove misli zopet nekaj nejasnega. Premišljeval je in mislil prav počasi ter dognal napole, da se v vojašnici nikakor ne more nabajati. Morda se godi vse le v sanjah? In iztegnil je zope nogo, pa je zadel kakor prvo ob mrzlo železo. Za hip so obstale njegove misli kakor prikovane, niti droben žarek jasnega pojmovanja ni zažarel v njegovem razumu, samo neka plaha slutnja mu je šepnila, da se je z njim zgodilo nekaj groznega. In ta slutnja ga je prestrašila tako, da je nevede zopet razprl oči.

Nad njim se je širil strop; rdečkasta luč je bila razlita po njem, a tako motno, kakor da gleda večer v sobo skozi zaveso. Pa na oknih ni bilo zaves, ampak neka dolgočasna senca, ki se je raztežala od bogve kod... Fran Zagozdnik je dognal tako, da je najbrže zastražena tista stran hiše z visokim obzidjem. In ko je napol začudeno in napol nezavestno gledal v to žalostno svetlobo, se je pričelo v njegovih mislih počasi svetlikati. Razločneje so vstajali pred njim spomini; a planilo jih je utapljala drugo, in naposled so omahnille zopet vse v neko sivo meglo, ki se je razvlekla pred njegovimi očmi, da ni razločil ničesar več. Čutil pa je, da sloni njegova glava na nečem, kar puhti kakor vroča žerjavica in tudi v sencah in čelu mu je sililo nekaj narazen, da so mu tekle doli do vratu znojne curki. Počasi je skrčil desnico in razprostri vseh pet prstov, da odtrga s prsti tako težo, ki je slonela na njem... A takrat je začutil na zapetju obeh rok močno košičeno roko in hip nato je nekdo zadrgnil okrog njega vrvi, da se ni mogel niti ganiti. Tudi tista mehka roka se je zopet približala in mu rahlo odvela sracejo na prsih, nato pa potisnila pod njegovo pazduho neko okroglo stekleno cev.

Fran Zagozdnik je zavzdihnil in je mirno čakal, da mu tista košičena roka, ki je omotavala vrvi okrog njegovega telesa, porine bodalo naravnost v arce, kajti bil je trdno prepričan, da je obsojen na smrt... Zakaj? Čemu? Ta misel se mu je zasvetila v njegovih vročih možganih tako kratak hip, da je ni niti pojmoval in zato je čakal mirno in udano... Zdelo se mu je, da jih stoji okrog njega nešteto, tako različni glasovi so mu udarjali v uho, a bodala ni začutil v svojih prsih, le tista mehka roka je zopet posegla pod njegovo pazduho in mu odvzela stekleno cev.

"Enainštideset stopinj vročine," je dejal nekdo z nežnim, skoro boječim glasom. Nato je Frank Zagozdnik slisal, kako je nekaj zakrkljavo po pločevinasti deski nad njegovo glavo, kakor da piše nekdo z ostro kredo, potem pa so se koraki počasi oddaljili od njegove postelje... In tisti trenutek se je Fran Zagozdnik prestrašil čudno bledega obraza, ki ga je videl skozi zatiskanje trepalnic. Naravnost vanj so gledale plahše sive oči, vse sčune in objokane in

tudi obraz je počel počasi rdeeti; motna rožnata luč se je razlila po njem in vsenaokrog, da ga skoro ni mogel več razločiti...

Ko je zopet razprl oči, je blede la na stropu medla svetloba. Dolgočasna luč je brlela tam pri vratih, kjer je dremala v širokem stolu starikava usmiljenka; njena bela redovniška peča se je svetila v polmraku kakor velik bel metulj.

Frank Zagozdnik je gledal vanjo z nekim strahom, ki mu od početka ni vedel vzroka, naposled pa se je jasno zavedel, kje se nahaja. Prihi se je prestrašil te zavesti; a ko je pogledal okrog sebe in videl ob obeh straneh tja do vrat železne bolniške postelje, se je nekoliko umiril, kakor da mu ta družba ugaja. Toda postelje so bile prazne, samo tam na nasprotni strani je videl na belem vzglavju črnolaso padalo s temno dolgo brado, ki je padala po oedeji kakor črna lisa. — Janez Potočnik — je bilo zapisano s šolsko pravilnimi črkami na deski njegovega sobolnika, in tistikrat se je spomnil tudi Zagozdnik, da je pred kratkim, pred dobro uro morda, pisal nekdo tudi po deski nad njegovim vzglavjem. Vsaj zdelo se mu je tako in tudi njega se je spominjal, da ga je nekdo prevezal z vrvi, a sedaj se je lahko prosto gibal s celim telesom, da si je začutil vsak hip prav pod sroem ostro bolečino.

"Zagozdnik, zakaj ne spite?" Uamiljenka je pristopila k postelji in se mu je nasmehnila z vsem svojim neprijetnim starim obrazom.

Zagozdnik je hotel nekaj odgovoriti, pa ni vedel kaj; nato je pogledal na nasprotno posteljo in je položil desnico po oedeji.

Uamiljenka je pristopila čisto k njegovemu vzglavju in je položila desnico na njegovo čelo. Zagozdnik je takoj spoznal tisto mehko drobno roko in se je skoro začudil.

"Kaj mi hočete? Čemu me mušite?" je izpregovoril in skoro se je prestrašil lastnega glasu; tako hripav in zadirajoč se mu je zdel, kakor da je spregovoril nekdo drugi.

"Ne vznemirjajte se." Zagozdnik je pogledal pročese in je istegnil proti njej svojo levo desnico.

"Bodite dobri, pustite me od tuda..." Uamiljenka se mu je nasmehnila in položila njegovo desnico počasi zopet po oedeji.

"Kam hočete, ali ne čutite, da ste bolni?" Zagozdnik je za hip pomolečal, nato pa jo je pogledal očitačno.

"Čemu ste me zvezali?" Uamiljenka se je obrnila proti sosednji postelji, kjer je zašumela oedeja, nato pa okrenila glavo proti Zagozdniku in ga gledala nekaj časa molče.

"Ali čutite, da lahko govorite?" ga je vprašala, in Zagozdnik ji je prikimal.

"Ali naj stopim po izpovedniški?" Zagozdnik se je začudil in se je hotel obrniti proti njej s celim telesom, pa je začutil tik pod sroem, kakor da ga je sunil nekdo z nožem.

"Čemu?" je vprašal in jo pogledal začudeno.

"Slabi ste... za vsak slučaj..." Nato je umolknila, kakor da si ne upa govoriti naprej in je sklonila glavo nisko na prsi. "Molite, da ne padete zopet v izkušnjava," je šepnila in se sklonila zopet k njemu. "Glejte, vi ste mladi, a že tako... tako obupani nad življenjem, da ste se hoteli končati..." Zagozdnik jo je gledal mirno in se je začel zavedati vsega...

prekinil in končal... In naposled se je spomnil še nje, ki je bila zanj le preziranje in zasmevanje. In ne samo ona, vsi tisti vsoki upi in cilji, ki jih je sanjal v svoji bodočnosti, so stopili okrog njega kakor dragi zvesti prijatelji, ki so mu osladili marsikatero težko uro... in skoro mu je bilo žal za tiste visoke silne misli, ki so črpale svojo moč le v upanju, da si jo nekoč vendar prihozi... A zdaj je bilo mrtvo in uničeno vse, in Fran Zagozdnik se je zdel sam sebi tako neznan in v življenju nepotreben, da se je natihem razsrdil, ker je izgrešila kroglja čudno ločeno pot... Ali s tem srdom, ki se je rodil iz najtrpejše upornosti, je vstalo v njegovi duši upanje, da se še zgodi, kar je želel. In ta želja je bila, da se tako vroča in silna, da ni mogel na drugega, ko na svoj bližnji bližnjec... Nenadoma je bil prepričan, da je v svojem življenju še napravil obračun in te misli je bil vesel, da se je skoro nasmehnil, ko je začutil prav pod sroem ostro zboldljaj...

Svetloba v sobi je med tem čudela in skozi okna je bila zelenkasta jutranja luč.

"Dani se," je dejala usmiljenka in mu počasi odgrnila odedjo, nato pa mu je odvela sracejo in previdno odmotala obvezo, ki je imel okrog prsi. Zagozdnik je hotel skloniti in pogledati rano, pa je omahnil nazaj, ker je začutil v prsih bolečino, da se mu stemnilo pred očmi.

Ko ga je usmiljenka obvezala hladnejšo obvezo, je bilo njegovo čelo potno, da je skrbno zmajalo z glavo.

"Bodite mirni, danes se odlično..." Zagozdnik je pogledal vprašujoče, ker ni razumel.

"No, močni ste, še slabši so postali operacijo... In potem ne upajte več, vse življenje je vendar še pred vami... in tudi z Bogom..."

Fran Zagozdnik je slisal njene besede kakor v polanu, kajti njegove trepalnice so bile že zatiskanje in po vsem telesu je počel težko utrujenost.

Ko se je zopet zavedel, je stopal na mračen hodnik in se mu počasi po pustem in praznem koridoru na bolniški vrt.

V vrhovih visokih kosterjev šumelo napol velo in suho listi, zakaj tudi zrak je dihal po hladni jeseni, in Zagozdniku se je zdel, da vaa zemlja čudovito pušča dolgočasna. Gledal je v sivkasti zidovje tihe bolnišnice in se je smejal temu čudovitemu nestvarju, pa ni slisal lastnega glasu, tudi pesek ni hreščal pod njegovimi koraki, kakor da se noga dotika tal.

Pri vohodu je dremal rdečičasti vratar, in Zagozdnik je obšel pred njim in ga je potrepal po mihi. Toda vratar je dremal tudi, kakor da ni čutil njegove roke. Frank Zagozdnik je stopil voljno na ulico.

Žalostno in zaspano je vstalo neko nad visokimi hišami; nato ko so bile posejane zvezde, in Zagozdnik je srečal celo par ljudi, odprtimi dežniki. In to se mu zdelo zelo čudno, kajti najbrž kanila niti ena deževna kap. Na vogalu onstran bliatne ceste zagledal dva davna znanca z vahnem pogovoru. Mahala s rokami in se pripogibala naprej in nazaj, kakor da se prepričava. Fran Zagozdnik ju je opazil nekaj časa mirno in tiho, na se je napotil preko ceste in je naravnost med njiju.

"No, kaj me ne poznata?" je začudil, ko se nanj nista ozrila.

Starejši, ki je bil blede in vidno jeticen, se je ozri nekako v stran, a Fran Zagozdnik je vdel, da oči ni uprl vanj, drugo del, da je prav tako popolnoma slisal.

Zagozdnik se je zasmejal nad globoki zamišljenosti, a njegov smeh ni spremenil najmanjši šče poteze v njenih obrazih. Tistikrat je prišel iz stranske ulice tretji. Frank Zagozdnik je daljave spoznal v kočinskih nogah, kateri postavi medicinske Kraske, s katerim sta bila najboljša prijatelja.

"Pozdravljen," mu je zalotil že od daleč, pa Krizan je gledal modro, skoro zamišljeno, naravnost predse in mu ni odgovoril.

"No, kaj premišljujete?" ogovoril Zagozdnik je glasno, pa tudi sedaj je podal Krizan, da jo desnica samo onima drugima, Zagozdnika se ni niti ozri.

(Koniec prihodnjaj)